

A gabonafélék piaci rendtartása az Európai Unióban

Piaci rendtartások az Európai Unióban sorozat része

A Magyar Agrárkamara információs kiadványa

Az EU mezőgazdasági jogi szabályozásának napi követését elősegítő, GAK Kht által működtetett EU-Info szolgáltatás felhasználását megkönnyítő segédlet.

<http://www.eu-info.hu>

2004

A gabonafélék piaci rendtartása az Európai Unióban

A Magyar Agrárkamara feldolgozta a gabonafélék Európai Unió szabályozását. Az összeállítás, az egy-egy témakörhöz tartozó, magyar fordításban megtalálható jogszabályokat összegyűjtve segíti Önöket a tájékozódásban, a csatlakozás után várható támogatási rendszer bemutatásával. A feldolgozott anyag, az érdeklődés mélységétől függően, több szinten kínálja az információt. Az első szint a választható témakörök felsorolását tartalmazza. A kívánt témakör kiválasztása után a témák felsorolása tekinthető meg. A választott témára történő kattintással annak rövid, magyar nyelvű ismertetését találja. Amennyiben a vonatkozó jogszabály hiteles magyar nyelvű változatára kíváncsi kattintson az összefoglaló szövegrész alatt vastagított betűvel felsorolt jogszabályokra. A jogszabály végén találja a hivatkozott mellékleteket.

Az egyes témák alatt található jogszabályi háttér címszó alatt a sima számokkal jelzett jogszabályok csak nyers magyar fordításban voltak hozzáférhetők, ezért ezeket nem mellékeljük az elkészített anyaghoz. A kivastagított jogszabályok azok, amelyek fordítását az Igazságügyi Minisztérium hitelesítette, így jelenleg csak ezek érhetők el rákattintással az összeállítás végén.

A gabonafélék piaci rendtartása az Európai Unióban

1. Terület alapú támogatások

2. Intervenció

3. Export-import szabályozás

4. Adat és információszolgáltatás, integrált igazgatási és ellenőrzési rendszer

5. Keményítő gyártás

6. Egyéb szabályozás

1. Terület alapú támogatás

Támogatható területnagyság

Adott országra, vagy régióra, az 1989-91-es évek átlagában meghatározott terület ún. bázisterület.

Olajnövények vetésterületét a Blair House megállapodás alapján 5,482 millió hektárban maximálták.

Támogatható növények köre

Terület alapú támogatásban részesülnek a szántóföldi növények: gabonafélék, olajnövények, fehérjenövények, rostlen és rostkender, Azokban az országokban, ahol nem hagyományos növény a kukorica, a szalastakarmányokra is jár a támogatás ugyanazokkal a feltételekkel, mint a gabonafélékre.

A felsorolt növénykultúrák együttes területe alkotja a nemzeti szántóföldi bázisterületet.

Terület alapú támogatás a gabonafélék közül a durumbúzára, kétszeresre, rozsra, árpára, zabra, kukoricára, szemes cirokra, hajdinára, kölesre, madárkölesre, egyéb gabonafélére, csemegekukoricára és silókukoricára terjed ki.

Támogatásra való jogosultság feltételei

Támogatásigényt nyújthat be az a gazdálkodó, aki szántóföldi növényt termeszt és a növénytermesztésre alkalmas területének bizonyos százalékát a művelésből kivonja, pihenteti. A kötelező területpihentetés aránya jelenleg 10%. Területalapú támogatás a pihentetett területek után is jár.

Támogatás kizárólag jogosult területre adható. Az Európai Unióban jogosultnak számít az a terület, amelyen 1991 december 31-én szántóföldi növényt termesztettek.

A gazdálkodónak legkésőbb május 31-ig el kell végeznie a vetést, és május 15-ig be kell nyújtania a kérelmét az illetékes hivatalhoz.

Jogszabályi háttér:

1251/99/EK 1., 2., 3., 6. cikk, 2704/ 99/EK, 2316/99/EK, 1672/2000/EK

A terület alapú támogatás hektáronkénti összegének meghatározása

A területi támogatás alapösszege a gabonafélékre 2001/2002 piaci évtől 63,00 euro/t.

A terület alapú támogatás kiszámításához a tonnánkénti alapösszeget meg kell szorozni a regionális bázis átlaghozammal . Amennyiben külön került kezelésre a kukorica, úgy arra a kukorica hozam alapján kell számolni, az egyéb gabona hozammal pedig az egyéb gabonafélék támogatását kell kiszámítani.

Durumbúza termelése esetén a hagyományos termőterületeken 344,5 euro/ha további támogatást, a kevésbé hagyományos termelési körzetben pedig 138,90 euro/ha összegű különleges segélyt kapnak.

Jogszabályi háttér:

1251/99/EK 4., 5. cikk, II., III., IV. melléklet, 2316/99/EK 6. cikk, IV.,V. melléklet

A terület alapú támogatás kifizetésének feltételei

Terület alapú támogatást csak az kaphat, aki területének legalább 10 %-át pihenteti. Kivétel ez alól a kistermelő, aki 92 tonna gabonának megfelelő nagyságú, illetve az alatti területen termel, önkéntesen azonban vállalhat pihentetést.

Amennyiben egy termelő támogatásra jogosult területei egynél több termelési régióban helyezkednek el, úgy a kifizetendő összeg a terület elhelyezkedése alapján kerül meghatározásra.

Egy adott gazdasági évben bármely megművelt parcellára csak egy terület alapú támogatási kérelem nyújtható be.

A termelő részére azonban csak akkor fizetik ki a terület alapú támogatást, ha:

- legalább május 31-ig elvégezte a vetést, és legkésőbb május 15-ig benyújtotta a támogatás iránti kérelmét. A vetés határideje csemegekukorica esetén június 15-ig kitolható.
- éghajlati és mezőgazdasági szempontból a szántóföldi növények termesztésére alkalmasnak nyilvánított területen termel,
- a területet a helyi szabványnak megfelelően teljesen bevetette,
- a növényállományt legalább a virágzás kezdetéig megőrzi,
- a terület legalább 0,3 ha , és minden megművelt parcella nagyobb, mint a tagállam által meghatározott minimális méret

Az 1251/99/EK rendelet II. melléklete név szerint tartalmazza a hagyományos durumbúza termelő területeket, a III. sz. melléklet pedig országonként a kiegészítő támogatásra, illetve különleges segélyre jogosult területek nagyságát. A támogatás igénybevételéhez biztosítani kell, hogy a benyújtott kérelem minden olyan információt tartalmazzon, amelyek a durumbúzával bevetett parcella azonosításához szükséges, és bizonyított, hogy fémzárolt vetőmagot használtak 402/66/EK rendelet szerint, a régióban előírt mennyiségben.

Amennyiben a szántóföldi növények támogatásra felterjesztett területének összege - beleértve a pihentetett területeket is - meghaladja a bázisterületet, úgy a termelőnként támogatható területet arányosan csökkentik az adott piaci évben. A területi túllépés számítási metodikáját a 2316/99/EK rendelet VII. sz. melléklete tartalmazza.

Ha egy tagállamon belül a nemzeti bázisterület több régióra osztott, illetve egy-egy növénycsoportra külön bázisterület (albázisterület) került megállapításra, úgy a nemzeti bázisterület túllépéséből adódó hátrányokat, a túllépést okozó albázisterületre lehet terhelni. Amennyiben egy állam ezt az eljárást alkalmazza, úgy arról szeptember 15.-ig köteles tájékoztatni a termelőket és a Bizottságot.

A terület alapú támogatást az aratást követő november 16. - január 31. között fizetik ki a termelők részére. A durumbúza speciális támogatás ezzel támogatással egyidőben kerül kifizetésre.

A bázisterületen belül maradás, továbbá a megfelelő szintű területpihentetés érdekében a hatóságok a termelők terület alapú támogatásra való jogosultságát ellenőrzik. Amennyiben az nem az előírt szinten alakul, úgy a kifizetésre kerülő terület méretét arányosan csökkentik.

Amennyiben a termelők rendkívüli éghajlati körülmények miatt nehéz helyzetbe kerülnek, úgy bizonyos régiókban támogatás összegének legfeljebb 50 %-a november 16. előtt kifizethető.

Jogszályi háttér:

1251/99/EK 1., 2., 3., 5., 6., 8. cikk, I., II., III., IV., V. melléklet, 2316/99/EK rendelet 1., 3., 6., 13., 24., 25., cikk IV., V., VI., VII., VIII., X., melléklet, 402/66 EK rendelet

Területpihentetés elvei, a támogatás mértéke

A 2000/2001-2006/2007 szezón években kötelezően pihentetni kell a bázisterület 10%-át. Ezen felül a terület további 10 %-át lehet önkéntesen pihentetni, azonban a tagállam megállapíthat ennél magasabb arányt is .

A kistermelők (92 tonna gabonatermésnek megfelelő méretű területen alul gazdálkodnak) nem kötelezettek, de önkéntesen vállalkozhatnak területpihentetésre.

A pihentetés a területeknek azon növények termeléséből történő kivonását jelenti, amelyekre a területi támogatás kiterjed. A pihentetés tehát piacsabályozási célú termelési korlátozás.

A tagállamnak megfelelő környezetvédelmi intézkedéseket kell hozni a pihentetett területek megfelelő kultúrállapotának fenntartása érdekében. A pihentetett területet művelni, gondozni kell, de nem termelhető rajta olyan növény, amely emberi vagy állati fogyasztásra alkalmas, vagy feldolgozható. Termelhető például zöldtrágya, vagy étkezési, takarmányozási célra alkalmatlan ipari nyersanyag. Amennyiben évelő, vagy biomassza céljára szolgáló növényeket termelnek a pihentetett területen, úgy a tagállam jogosult 50 % mértékben nemzeti segéllyel támogatni a termelő költségeit.

A pihentetésért járó támogatási összeg hektáronkénti mértéke 63 euro/tonna, és a régióra érvényes gabona átlaghozam szorzata. Ugyanazon területre több éven, de legfeljebb öt éven keresztül adható támogatás

Ahol öntözött és nem öntözött területre különböző bázishozamot állapítanak meg, a pihentetett területekre a nem öntözött területre megállapított területi támogatási összeg jár.

Jogszályi háttér:

1251/99/EK 2.,5., 6., cikk, 2316/99/EK 18., 19., 20., 21., cikk, 2078/92/EK, 2080/92/EK, 1257/99/EK, 22., 23., 24., 31., cikk

A területpihentetés kifizetésének feltételei

A területpihentetés után járó összeg akkor kerül kifizetésre, amennyiben a pihentetett terület:

- legalább 0,3 ha és legalább 20 m széles,

- a kultúrállapota fenntartott, illetve a környezet védelme biztosított volt. Ez esetben füvesíthetnek is, de az vetőmagfogásra nem használható,
- pihentetés alatt áll legkésőbb január 15-étől augusztus 31-ig. Kivétel: a következő évi betakarítandó növény miatti vetés elkezdése július 15. után, továbbá a táj-, és környezetvédelmi célú művelés, erdőtelepítés,
- nem kerül használatba vételre mezőgazdasági termelésre, vagy jövedelemszerzés céljára.

A területpihentetésért járó összeget november 16. - március 31. között utalják ki a jogosult számára.

Amennyiben a termelő szándékosan megszegi a vállalt területpihentetést, úgy szankcionálják. Farm szerkezetváltással járó különleges esetekben, valamint táj- és környezetvédelmi művelésre, erdőtelepítésre vállalkozó jogosult, szankció nélkül abbahagyhatja a vállalt ugaroltatást.

Jogszabályi háttér:

1251/99/EK 6., 8., cikk, 2316/99/EK 19., 20., cikk, 1257/99/EK 22., 23., 24., 31. cikk

A gabonafélék piaci rendtartása az Európai Unióban

1. Terület alapú támogatások

- A bázisterület és a bázishozam megállapításának elvei
- A terület alapú támogatás hektáronkénti összegének meghatározása
- A területalapú támogatás kifizetésének feltételei
- Területpihentetés elvei, a támogatás mértéke
- A területpihentetés kifizetésének feltételei
- A pihentetett területek speciális úgynevezett “non food” célú hasznosítása

2. Intervenció

Az intervenció a piaci zavar megakadályozása érdekében alkalmazott piacszabályozó rendszer. Az Európai Unió az intervenció alkalmazása során kötelezettséget vállal, arra hogy a Közösségben megtermelt és intervencióba felajánlható

- a minimális mennyiségi és minőségi követelményeknek megfelelő gabonát,
- az intervenció időszakon belül,
- bármely árutulajdonostól,
- jogszabályban rögzített áron (intervenció áron)

felvásárolja. Az intervenciós raktárakban tárolt áru a Bizottság döntése alapján külpiacon vagy belpiacon pályázat útján értékesítésre kerül.

Az intervenció működése érdekében ki kell alakítani az intervenciós központokat, meg kell határozni a raktárakkal szemben támasztott követelményeket és az intervenciós raktárakat, az intervenció során felvásárolható gabonaféléket, azok mennyiségi- és minőségi kritériumait, az intervenciós alapárat és a minőség szerinti árcsökkentéseket vagy árnövekedéseket, a fizetés feltételeit, az intervenciós ügynökségek eljárási rendjét a gabonák átvételére és értékesítésére vonatkozóan.

Jogszabályi háttér:

411/88., 3597/90 (2136/93, 895/94, 1392/97), 1766/99. 2131/93 (39/99, 1630/00, 2193/96, **120/94**), 2148/96 (808/99), 2273/93, 2148/96, 1667/98, 824/00, 1288/00, **1666/00**, 2097/00, 2107/00

Intervenciós központok kialakításának szempontjai

Az intervenciós rendszer megfelelő működésének biztosítása érdekében intervenciós központokat kell létrehozni a földrajzi és a raktározási helyzet figyelembe vételével. A kiválasztás az alábbi főbb szempontok szerint történik:

- abban a régióban, illetve területen helyezkedjen el, ahol
 - a gabonatermelés a helyi keresletet lényegesen meghaladja,
 - jelentős tárolókapacitás áll rendelkezésre
- a raktár a gabona fogadására, kezelésére, kitárolására alkalmas műszaki berendezéssel van felszerelve,
- lehetőség van jelentős mennyiségű, homogén áru szállítására,
- jó szállítási kapcsolatokkal rendelkezik.

Jogszabályi háttér:

2273/93/1,2., 2202/94., 3129/94., 1307/95., 2627/95, 2304/96, 1877/97, 1983/98, 2083/99, 1997/2000.

Intervencióra történő felajánlás menete

Az intervenciós ügynökségek a gabonát kötelező, illetve speciális intézkedés keretében vásárolhatják fel.

A tagállamok által kijelölt intervenciós ügynökségek kötelesek felvásárolni az intervenciós időszakon belül a számukra felajánlott és a Közösség területén betakarított búzát, durumbúzát,

rozsot, árpát, kukoricát és cirkot az áru tulajdonosától, amennyiben az megfelel a mennyiségi és minőségi előírásoknak.

1. Intervenciós időszak: november 1. - május 31., kivéve:

- a déli tagállamokban (Olaszország, Görögország, Spanyolország, Portugália): augusztus 1. - április 30.
- az északi tagállamokban: december 1.-június 30.

2. Intervenciós ár:

A felvásárlás intervenciós áron történik; az intervenciós alapár a havi növekménnyel és a minőség szerinti árnövekedéssel vagy árcsökkentéssel módosul.

Az intervenciós ár a 2001/2002 gazdasági évtől 101.31 euro/tonna.

3. Felajánlható minimális mennyiség:

Az intervenciós felvásárlásra minimum mennyiséget határoznak meg. A felajánlható minimális mennyiség az intervenciós időszak alatt a közösség területén betakarított

- búza, rozs, árpa, kukorica és cirok esetében 80 tonna,
- durumbúza esetében 10 tonna.

A tagállamok azonban ennél nagyobb minimális mennyiséget is kiköthetnek.

4. Minimális minőségi követelmények:

Az intervenció során felvásárolt gabonának egészségesnek, épnek, forgalmazható minőségűnek kell lennie, valamint meg kell felelnie a minimális minőségi követelményeknek, melyet a 824/2000/EK rendelet I. melléklete tartalmaz.

5. A felajánlás menete:

Az intervenciós felajánlást elsősorban az intervenciós ügynökség által kibocsátott nyomtatvány felhasználásával kell megtenni, melynek tartalma:

- az intervenciós hivatal megnevezése,
- a felajánló neve,
- a felajánlott gabonaféle megnevezése, mennyisége, főbb tulajdonságai, a betakarítás éve,
- a tárolás helye.

A nyomtatványhoz csatolni kell egy nyilatkozatot, amely szerint a felajánlott gabona közösségi eredetű.

Az intervenciós ügynökség köteles elfogadni más, írásos formában benyújtott felajánlást is, amennyiben az a formanyomtatványon előírt összes adatot, továbbá a nyilatkozatot is tartalmazza, de előírhatja, hogy a felajánló az ilyen módon beadott kérelmet ismételve meg a hivatalos nyomtatványon.

Ha az ajánlat nem elfogadható, arról az ügynökség öt munkanapon belül köteles értesíteni az ajánlattevőt. Amennyiben elfogadják az ajánlatot, úgy az ajánlattevőt értesíteni kell az átvételi helyről és a szállítás ütemezéséről.

A felkínált gabona akkor kerül átvételre, ha annak mennyiségéről az intervenciós ügynökség képviselője jelenlétében méréssel megbizonyosodnak, minősége pedig a reprezentatív minta laboratóriumi vizsgálata alapján megfelel az előírásoknak. A reprezentatív minta minden egyes szállítmány legalább 60 tonnánként vett mintáiból áll.

Amennyiben nincsen jogi kapcsolat a felajánló és a raktározó között, a raktározó képviselheti az intervenciós ügynökséget a betárolás során. Ebben az esetben az intervenciós ügynökség köteles az átvételtől számított 45 napon belül ellenőrzést végezni, mely tartalmaz legalább egy mennyiségi ellenőrzést; a méréssel meghatározott mennyiség és a térfogatosságot szerinti becsült mennyiség közötti különbség nem haladhatja meg az 5 %-ot. Ha ezt a tűréshatárt átlépi, a gabonát azonnal le kell mérlegelni; amennyiben a meghatározott tömeg kevesebb, mint ami a nyilvántartásban szerepel, a mérlegelés költségét a raktár üzemeltetője viseli, amennyiben több, a tagállam viseli ezt a költséget.

Ha a gabona átvétele abban a raktárban történik, ahol a felajánlott gabonát tárolják, akkor az átvétel történhet a mennyiségi készletnyilvántartás alapján is, amennyiben a készletnyilvántartás az intervenciós ügynökség előírásainak megfelel és nem történt 10 hónapnál régebben. A raktár üzemeltetőjének nyilatkoznia kell, hogy a felajánlott tétel valamennyi vonatkozásban megfelel a nyilvántartásban szereplő adatoknak.

Az intervenciós ügynökség az átvételkor vett reprezentatív mintákat 20 munkanapon belül laboratóriumi vizsgálat keretében bevizsgálja. Amennyiben az nem felel meg az előírt minőségi követelményeknek, úgy a felajánlót terheli a gabona visszaszállításával, és a minősítéssel kapcsolatos összes költség. Nézeteltérés esetén az újbóli vizsgálat költségét a vesztes fél viseli.

Az intervenciós ügynökség minden tételről átvételi jegyzéket készít, amely tartalmazza: a mennyiségi és minőségi ellenőrzés dátumát, a beszállított mennyiséget, a reprezentatív minta összeállításához vett minták számát, a megállapított fizikai jellemzőket és az ellenőrzésért felelős ügynökségre vonatkozó információkat.

Jogsabályi háttér:

1766/1992. 4.,6. cikk, 824/2000/1.,4.,5.,6.,7.,cikk

Minőségi követelmények

Az intervenció során felvásárlásra csak egészséges, ép, forgalmazható minőségű termék kerülhet. Egészséges és forgalmazható a termék, ha az a gabonára jellemző színű, idegen szagtól és élő kártevőtől mentes, továbbá radioaktivitási szintje a megengedett határon belül van.

Az egyéb idegen anyagok közé kell sorolni a sérült gabonaszemeket, az anyarozssal fertőzötteket, a romlottakat még akkor is, ha más kategóriába tartozó hibáik is vannak.

- A minőségi előírásokat részletesen a 824/2000/EK rendelet I. és II. számú melléklete tartalmazza.
- A minták minősítési eljárásának egységes módszere a rendelet III. számú mellékletében található.
- A nedvességtartalom mérésének egységes módszerét a IV. sz. melléklet tartalmazza.
- Egyéb, a minősítésre vonatkozó előírások az V. és VI. sz. mellékletekben találhatók.

Jogszabályi háttér:

824/2000/EK/2.,3. cikk I. II. III. VI. számú mellékletek

Intervencióra felajánlott gabonafélék kifizetésének szempontjai

Az intervenció körébe eső gabonafélék intervenciós ára 2001/2002 gazdasági évtől 101,31 euro/t. A kukoricára és cirokra májusban érvényes ár szeptemberig érvényben marad.

Az intervenció ár az intervenció időszak alatt havi növekménnyel bővül. A havi növekmény a raktározási és egyéb költségek egy részének ellensúlyozását szolgálja. A havi növekmény a 2001/2002 gazdasági évben havonta 0,93 euro/t, november 1-től májusig összesen 6,51 euro/t. Júniusban ugyanez a növekmény összeg kerül kifizetésre.

Az intervenció ár a minimális minőségi követelményeknek megfelelő, raktárba szállított gabonák kirakodás előtti állapotára vonatkozik. Ez az ár az összes, az egyes gabonafélékre kijelölt közösségi intervenció raktárra érvényes.

Az intervenció alapár a minőség függvényében növelhető, illetve csökkenthető a következők szerint:

- nedvességtartalom: 14 % esetén az alapár, ezen felül és alul levonás, illetve jóváírás történik a 824/2000/EK rendelet, VII. melléklet I. és II. táblázata szerint.
- fajsúly: búza 76 kg/hl és árpa 64 kg/hl alaptól való eltérést a 824/2000/EK rendelet VII. melléklet III. táblázata tartalmazza.
- törött szem: Ha a törött szem a 3 %-ot meghaladja a durumbúza, búza, rozs, árpa, a 4 %-ot a kukorica, cirok esetében, úgy minden további 0,1 % pont 0,05 euroval csökkenti az árat.
- szennyezettség: ha durumbúzánál a 2 %-ot, búzánál, árpánál az 5 %-ot, rozsnál a 3 %-ot, kukoricánál és ciroknál a 4 %-ot meghaladja, úgy minden további 0,1 % pont 0,05 euroval csökkenti az árat.
- csírázott szemek: ha aránya a 2,5 %-ot meghaladja, úgy minden további 0,1 % pont 0,05 euroval csökkenti az árat.
- egyéb szennyeződés: ha aránya a durumbúzánál meghaladja a 0,5 %-ot, búzánál, rozsnál, árpánál, kukoricánál és ciroknál meghaladja az 1 %-ot, úgy minden további 0,1 % pont 0,1 euroval csökkenti az árat
- fehérjetartalom: amennyiben a búza fehérjetartalma kevesebb, mint 11,5 %, a 824/2000. VII. melléklet IV. táblázata szerinti levonást alkalmazzák.
- tannin tartalom: ha a cirok szárazanyagra vetített tannin tartalma a 0,4 %-ot meghaladja, a 824/2000. VIII. melléklet szerinti levonást alkalmazzák.

A felajánlás helyéhez legközelebb eső intervenciós központig történő áruszállítás költsége a felajánlót terheli. Ha az intervenciós ügynökség az intervenciós központtól távolabb eső raktárt jelöl ki a raktározás helyeként, a szállítási költség különbözetét az ügynökség fedezi az általa elfogadott díjtétellel. Ha az áru azon a helyen kerül intervencióba vételre, ahol felajánlották, úgy a legközelebbi intervenciós központig megállapított szállítási költséget az intervenciós árból levonják.

Kifizetésre a felajánlás elfogadásáról szóló értesítésben első szállítási napként meghatározott napon érvényes intervenciós ár kerül a havi növekménnyel, a minőségi szerinti ármódosításokkal, illetve esetleges szállítási díjkülönbözettel korrigálva.

Az intervencióba felvásárolt áru ellenértékének kifizetése az átvételtől számított 30-35 nap között történik.

Jogszabályi háttér:

1766/1992/EK rendelet 3. cikk, 1253/1999/EK rendelet 1.,3. cikk, 824/2000/EK rendelet 8., 9. cikk I-VII melléklet, 1666/2000/EK rendelet 1. cikk, D melléklet

Intervenciós készlet értékesítésének, igénybevételeinek, általános feltételei

Az intervenció során felvásárolt gabona különleges intézkedésekkel kerülhet a piacra. A Bizottság a különleges intézkedések alkalmazásáról, a gabona értékesítéséről a Menedzsment (Gabona Intéző) Bizottság előterjesztése alapján dönt.

Az intervenciós ügynökség által felvásárolt és tárolt gabonát a közösségi illetőségű vásárlók megkülönböztetése nélkül kell értékesíteni pályázatos úton. A pályázatokat a Menedzsment Bizottság adja ki rendelet formájában. A pályázati felhívást az Európai Közösségek Hivatalos Lapjában meg kell hirdetni. A pályázat benyújtására kellő időt kell biztosítani.

Az intervenciós ügynökségek a pályázatok benyújtásának zárónapja előtt legalább 8 nappal kötelesek kihirdetni a pályázati felhívásra vonatkozó közleményt, amelynek kötelező tartalma:

- a pályázható mennyiség
- a régiók megnevezése, ahol a gabonát tárolják
- a pályázat benyújtásának első és utolsó napja
- az értékesítésre vonatkozó kiegészítő feltételek pl. a pályázható minimális mennyiség
- az árunak a felvásárláskor, illetve az ellenőrzéskor mért főbb fizikai, és műszaki jellemzői
- a tárolás helye, a tárolást végzők neve címe
- export pályázat esetén minden egyes tételre a legalacsonyabb szállítási költséggel elérhető kiléptetési hely vagy kikötő
- a megpályázható tétel tényleges minősége.

A közleményt a pályázat benyújtásának első határnapja előtt meg kell küldeni a Bizottságnak.

A benyújtott pályázatok nem módosíthatók, és vissza nem vonhatók.

Hiteles pályázatok benyújtása érdekében biztosítékot kell fizetni. A pályázat érvényességéhez szükséges annak igazolása, hogy

- közösségi (belföldi) forgalmazási célra történő értékesítés esetén 5-10 euro/t (a mértékről a tagállam dönt), illetve
- külpiazi értékesítés esetén 5 euro/t biztosíték

befizetése megtörtént.

A pályázatokat a Bizottság bírálja el. A pályázat eredményéről az ügynökség azonnal értesíti a sikeres pályázót, és ezt követően 3 munkanapon belül a szerződésre vonatkozó közleményt névre szólóan megküldi.

A sikeres pályázó a gabona vételárát az értesítést követő egy hónapon belül köteles kifizetni. A kifizetett, de el nem szállított áru kockázatát és tárolási költségét a pályázó viseli. Amennyiben a sikeres pályázó a megállapított határidőn belül nem fizeti ki az árut, úgy a szerződés a ki nem fizetett gabona mennyiségére vonatkozóan semmisnek tekinthető.

A **belföldi értékesítésre** benyújtott pályázat akkor sikeres, ha az abban szereplő ajánlati ár legalább eléri a tárolás helye szerinti piacon – ennek hiányában a legközelebbi piacon - regisztrált árat, és nem alacsonyabb, mint a pályázat benyújtásának zárónapján érvényes intervenció ár.

A belső piacra az értékesítést olyan áron kell megvalósítani, hogy az piaci zavart ne okozzon.

A befizetett biztosíték akkor kerül felszabadításra, ha:

- nem fogadták el a pályázatot,
- sikeres pályázat esetén a vételárát kifizették.

Exportra történő értékesítés esetén a pályázó a minőséget a pályázat benyújtása előtt felmérheti.

Folyamatos pályázat esetén az ügynökség részfelhívásonként határozza meg a pályázat zárónapját.

A pályázatokra vonatkozó egyéb kikötések:

- elutasítható, ha az 500 t alatti mennyiségre vonatkozik,
- kiköthető, hogy meghatározott mennyiségre vonatkozik.

A pályázat akkor érvényes, ha ahhoz exportengedély kérelmet is csatolnak. A spekuláció megakadályozása és a pályázati felhívásban érdekelt valamennyi fél számára azonos feltétel biztosítása érdekében a pályázathoz csatolni kell az export-visszatérítés előzetes rögzítésére vonatkozó kérelmet is. Minden olyan ország, amelyre azonos az export-visszatérítés vagy a vám, egy rendeltetési helynek számít.

A különböző tételekre benyújtott pályázatok összevethetősége, és az azonos feltétel biztosítása érdekében a sikeres pályázónak visszatérítik a tárolási hely és a kiléptetési hely közötti legalacsonyabb szállítási költséget. Költségvetési okok miatt ilyen visszatérítés kizárólag a legalacsonyabb költséggel elérhető kiléptetési helyig nyújtható.

Az egyes pályázatok benyújtásának határidejét követően a tagállam köteles a Bizottságot tájékoztatni a pályázatok jegyzékéről a mennyiség, az ár és az árnövekmény, illetve árcsökkenés feltüntetésével. A Bizottság a Menedzsment Bizottság javaslata alapján dönt a minimális értékesítési árról, amely csak olyan lehet, hogy nem érintheti hátrányosan az egyéb export szállításokat.

Az export bonyolítására letett 1. biztosíték akkor kerül felszabadításra, ha

- nem fogadták el a pályázatot ,
- az eladási árat az előírt határidőn belül kifizették, és exportra történő értékesítés esetén, ha az áruért fizetett ár alacsonyabb, mint a közösségi újbóli értékesítés minimális ára, akkor a két ár közötti különbséget fedező 2. biztosítékot letették.

Az export bonyolítására letett 2. biztosíték akkor kerül felszabadításra, ha

- igazolták, hogy az áru emberi vagy állati fogyasztásra alkalmatlan,
- az exportőr igazolja, hogy a gabona legalább 1500 t bruttó úrtartalmú, tengeri szállításra alkalmas hajó fedélzetén elhagyta a Közösség vámterületét.

Jogszabályi háttér:

1766/1992/EK rendelet 21.,22.,23.cikk, 2131/1993/EK rendelet 1-17 cikk, 120/1994/EK rendelet 1.,2., cikk, 2193/1996/EK rendelet 1., cikk, 1666/2000/EK rendelet 6.cikk.

A gabonafélék piaci rendtartása az Európai Unióban

Intervenció

- **Az intervenciók központok kialakításának szempontjai**
- **Intervencióra történő felajánlás menete**
- **Minőségi követelmények**
- **Intervencióra felajánlott gabonafélék kifizetésének szempontjai**
- **Intervenciók készlet értékesítésének, igénybevételeinek általános feltételei**

3. Export-import szabályozás

Az engedélyezési eljárás rendje

- Export támogatási rendszer
- Import védelmi rendszer
- Feldolgozott gabonatermékekre vonatkozó export-import szabályozás

Általános elvek

A gabonafélék, illetve termékeik (az 1766/92/EK rendelet A. mellékletében felsorolt termékek) Európai Unióba történő importálása, vagy onnan történő exportálása engedélyhez kötött.

Ezen túlmenően az export-visszatérítés igényléséhez is minden esetben szükséges az ún. előzetes rögzítési bizonyítvány kiváltása.

Mivel az Európai Unió belső piacán a gabonaárak általában magasabbak a világpiaci áraknál, a feleslegek exportja csak támogatással lehetséges. Az export elősegítésére, és az exportőrök világpiacon keletkező versenyhátrányának csökkentésére az Európai Unió export-visszatérítéseket nyújt a közösségi eredetű termékekre. A támogatások megállapítása nem automatikus, arról a Gabona Irányító Bizottság (Cereals Management Committee) hetente dönt. Az EU-n belül az export támogatásoknak két rendszere létezik:

- a pályázat nélküli támogatási rendszer és
- a pályázatos (tender) rendszer.

A gabona ágazatban mindkét rendszert alkalmazzák.

Az Európai Unió belső piacait importvámokkal védi. A gabona ágazatban fix, és ún. változó vámtételeket is alkalmaznak.

Jogszabályi háttér:

1766/92/EK rendelet A melléklet

Harmadik országbeli tender

Ha egy importőr harmadik országban meghirdetett pályázati felhívása alapján kerül sor az exportra, az exportengedélyek a kibocsátásuk keltétől addig a napig érvényesek, ameddig az elnyert szerződésből következő kötelezettségeket nem teljesítik.

Az engedély érvényességének időtartama ez esetben sem haladhatja meg a kibocsátás hónapját követő négy hónapot. Itt az engedélykérelmeket legkorábban a pályázati felhívásban az ajánlatok benyújtására megjelölt határidő előtt négy munkanappal lehet benyújtani.

Különleges esetekben az exportengedélyek érvényességi ideje meghosszabbítható, ha az érintett fél számára hosszabb időtartamot garantáló szerződést köt meg. Ennek igazolására a rendeltetési ország hivatalos testülete, vagy a rendeltetési országban bejegyzett üzleti tevékenységet folytató vállalat írásbeli nyilatkozatát kell benyújtani. A nyilatkozatban fel kell tüntetni a termékek tervezett mennyiségét és minőségét, a szállítás időtartamát és az árfeltételeket. A tagállam a nyilatkozat egy példányát azonnal megküldi a Bizottságnak.

Jogszabályi háttér:

1162/95/EK rendelet 8. cikk

Export-visszatérítési rendszer

A gabonafélék és elsődlegesen feldolgozott termékeik (mint pl. liszt, korpa, maláta) bizonyos rendeltetési helyekre történő exportja esetén járó támogatás megállapítása pályázat nélkül, időszakonként történik (standard export-visszatérítés). Ezeket a visszatérítéseket a kereskedők bármikor felhasználhatják: céljuk a hagyományos kereskedelem ösztönzése. Mértékük általában a pályázati úton elnyerhető támogatások szintje alatt kerül meghatározásra. Az export-visszatérítés összegét ebben az esetben legalább havonta felül kell vizsgálni.

A búza, árpa és a többi fő gabonaféle esetében a Gabona Irányító Bizottság dönt mind a szabad piacról, mind az intervenciós készletekből származó gabonára vonatkozó pályázatok kiírásáról és a pályázatok elfogadásáról. A pályázók – megfelelő biztosíték befizetésével egyidejűleg – intervenciós készletek esetén az eladási árra, szabad piaci készletek esetén az exporttámogatás mértékére pályázhatnak. A legkedvezőbb ajánlatot tevők nyernek jogosultságot a támogatásra.

Export visszatérítés csak közösségi termékre jár, harmadik országokból származó, illetve harmadik országokba re-exportra kerülő áruknál nem vezető igénybe.

A visszatérítés összegének megállapításánál a következő tényezőket veszik figyelembe (1501/95/EK rendelet 1. cikk):

- a. a reprezentatív közösségi piacokon felszámított árak és azok trendjei, valamint a harmadik országok piacain jegyzett árfolyamok;
- b. a reprezentatív közösségi piacokról a kikötőbe, vagy más exportálási helyre történő piacra jutási és legkedvezőbb szállítási költségek valamint a világpiaci szállítási költségek;
- c. feldolgozott termékek esetében az előállításához szükséges gabonafélék mennyisége;
- d. a szóban forgó termékek világpiaci értékesítésének kilátásai és az azokat szabályozó feltételek;
- e. a közösségi piaci zavarok elkerülésének szándéka;
- f. a tervezett export gazdaságossági szempontjai;
- g. a megkötött megállapodásokból adódó mennyiségi és költségvetési korlátok.

Az 1766/92/EGK rendelet hatálya alá tartozó termékekre – a kukorica és a cirok kivételével - az alkalmazandó visszatérítést gazdasági éven belül augusztustól májusig az intervenciós ár havi növekményével korrigálják. Az első korrekciót a kérelmezés napját követő hónap első napján végzik el. A további korrekciókra havonta kerül sor.

Ha az engedélyek érvényességi időtartama túlnyúlik a gazdasági év végén, a fenti termékekre nyújtandó visszatérítést a két gazdasági év közötti árváltozással csökkenteni kell. Az árváltozás július 1-én jelentkezik, és úgy határozható meg, mint

- az előző és az új gazdasági évben az intervenciós árak különbsége, a havi növekmények nélkül
- a havi növekménnyel megegyező összeg, szorozva az augusztus és a kérelem benyújtásának hónapja között eltelt hónapok számával.

Valahányszor a világpiaci árak elérik a közösségi árak szintjét és ez a tendencia tartósnak ígérkezik, következésképpen zavarja a belső piacot, az alábbi intézkedéseket lehet hozni.

- exportadók kivetése;
- az exportengedélyek kiadásának felfüggesztése;
- a függőben lévő exportengedély kérelmek elutasítása.

Amennyiben tehát a világpiaci árak elérik, vagy meghaladják az EU-ba irányuló, úgynevezett maximális vámmal terhelt importárat, exportadó kivetésére kerül sor. Ennek célja a gabonafélék EU-ból a kedvezőbb külpiaci árak hatására történő kiáramlásának visszaszorítása. Az exportadó mértékét a belső piaci ellátás egyensúlya figyelembevételével és a világpiaci áralakulás alapján határozzák meg. Az exportadó mértékét az exportengedély megfelelő rovatában fel kell tüntetni.

Mindezek mellett, nem terheli adó a gabonafélék, vagy gabonaalapú termékek kivitelét akkor, ha az exportra nemzetközi szerződések, közösségi és nemzeti élelmiszersegély akciók, vagy más közösségi ingyenes ellátási akciók keretében kerül sor.

Jogszabályi háttér:

1766/92/EK, 1501/95/EK 1. cikk

Export-visszatérítési pályázat

Pályázat esetén bárki pályázhat az Európai Közösségek Hivatalos Lapjában közzétett felhívás alapján, annak feltételei betartásával. A közzététel és a pályázati felhívásban rögzített benyújtási határidő között legalább öt napot kell biztosítani.

A pályázatokat írásban, vagy egyéb írott telekommunikációs úton a tagállam illetékes hatóságához kell benyújtani.

A pályázatoknak tartalmazniuk kell:

- a pályázati felhívás hivatkozási számát,
- a pályázó nevét és címét,
- az exportra kerülő termék típusát és mennyiségét,
- a tonnánkénti export-visszatérítést, illetve, amennyiben elő van írva, a tonnánkénti exportadót euróban.

A pályázatok csak akkor érvényesek, ha a pályázó letétbe helyezte a megfelelő mértékű biztosítékot, amely termékenként, tonnánként, időszakonként (az év melyik hónapja) és a szerződés körülményeitől függően (pályázat alapján, export adó és visszatérítés mértékének

figyelembevételével) tonnánként 1-32 EURO között változik. A benyújtott pályázatokat nem lehet visszavonni.

A pályázatokat a tagállamok illetékes hatóságai bontják fel, a felbontásnál jelenlévőket titoktartási kötelezettség terheli. A Bizottságot haladéktalanul tájékoztatni kell a pályázatokról, a nevek megjelölése nélkül. A Bizottság meghatározza az export-visszatérítés felső-, illetve az exportadó alsó összegét.

Az "nyer", akinek az ajánlata egyenlő vagy alacsonyabb a visszatérítés felső határánál, illetve egyenlő, vagy magasabb, mint az adó alsó határa.

A Bizottság döntése után a pályázót az érintett tagállam illetékes hatósága értesíti az eredményről.

A sikeres pályázónak meghatározott időn belül exportbizonyítvány-kérelmet kell benyújtania, amelyen fel kell tüntetni a rendeltetési helyet. A bizonyítvány egyben kötelezettségvállalást is jelent a feltüntetett rendeltetési helyre, a bizonyítvány érvényességi idején belül történő exportálásra.

Pályázat esetén mindig előre kell rögzíteni a visszatérítés mértékét. Egyéb esetekben a vámkezelés napján érvényes visszatérítési ráta kerül alkalmazásra.

A befizetett biztosítékokat fel kell szabadítani, ha:

- a pályázatot nem fogadták el, vagy
- a sikeres pályázó igazolta, hogy a teljesítés az előírt arányban megtörtént.

A pályázati biztosíték elvész, ha a pályázatot kötelezettségek nem teljesítése miatt utasítják el, kivéve a *vis major* esetét.

Jogszabályi háttér:

1766/92/EK rendelet, 1501/95/EK rendelet

Gabonából nyert feldolgozott termékek

A búzalisztre, a kétszeres rozslisztre, a búza durva és finom őrleményre és a malátára vonatkozó export visszatérítést a szóban forgó termékek 1000 kg-jának előállításához szükséges alapgabona mennyiségét és hamutartalmát figyelembe véve számítják ki. E mennyiségeket a 1501/95/EK rendelet I. melléklete tartalmazza. A liszt hamutartalmát az ugyanezen rendelet II. mellékletében leírt elemzési módszer alkalmazásával kell meghatározni.

Az export visszatérítéseket akkor lehet kifizetni, ha a szóban forgó termékek közösségi eredetét igazolták, valamint hogy az áru elhagyta a Közösség vámterületét, és differenciált visszatérítés esetén azt is, hogy megérkezett a rendeltetési helyre.

Jogsabályi háttér:

1501/95/EK rendelet 11. cikk, I melléklet

Import

Az EU-ban a gabonafélék piacvédelmét a GATT, valamint az EU és az USA között megkötött un. *Blair House Egyezmény* határozza meg. Ebben a rendszerben a változó vámtételek nem alkalmazhatók korlátozás nélkül, mivel a GATT egyezmény fix vámkorlátokat tartalmaz. A gabonafélék közül azonban a búza, a durumbúza, a rozs, az árpa, a kukorica és a cirok esetében a vámot elsődlegesen a Blair House egyezmény alapján, alacsonyabb vámszinten határozzák meg. Ez a szint elsősorban a világszintű áráktól és a mindenkori intervenciós ártól függ. Más agrártermékek piacvédelméhez hasonlóan, a gabonafélék importjánál is – a GATT védelmi záradék keretében – meghatározott mennyiségi és árváltozás esetében pótvám szabható ki.

Jogsabályi háttér:

1766/92/EGK rendelet

Import védelmi rendszer

A gabonafélék közös piaci szervezete körébe tartozó termékekre vonatkozó importvámokat a Bizottság minden hónap tizenötödik és utolsó munkanapján naponkénti összegben rögzíti melyeket a hónap tizenhatodik napjától, illetve a következő hónap elsejétől kell alkalmazni. Az importvám kiszámításához alkalmazott ár a megelőző két hét alatti napi CIF import ár átlaga, esetenként csökkentve az egyes útvonalakra, illetve kirakodási kikötőkre meghatározott kedvezményekkel.

A reprezentatív cif import árakat meghatározó tényezők.

- az Amerikai Egyesült Államok piacán irányadó tőzsdei árfolyam,
- a jegyzés napján ehhez rendelt kereskedelmi felár,
- a tengeri szállítási költség az Egyesült Államok (Mexikói öböl, Duluth) és Rotterdam kikötője között.

Az importvámok az újabb rögzítés hatálybalépéséig alkalmazhatóak. A rögzítést vagy kiigazítást közzéteszik az EU hivatalos lapjában a felhasznált adatok egyidejű közzélése mellett.

A kirakodási kikötő vámhatósága minden egyes kirakodott termék mennyiségéről igazolást ad ki, amely az árut a behozatali vámeljárás végéig kíséri.

Minőségi búza behozatala

Az importvámokat 14 ECU/tonna átalányösszeggel kell csökkenteni a kiváló szabványminőségű közönséges búza esetében, illetve 8 ECU/tonnával a sörárpa és a

kemény szemű kukorica esetében, ha az importőr igazolja, hogy a normál termékára minőségi felárat fizetett.

A csökkentés további feltételei:

- A gabonából nyert feldolgozott termék megnevezése
- Az importőr által benyújtott engedélykérelem egyidejűleg írásbeli kötelezettségvállalás arra, hogy az összes importált áru az engedélyben feltüntetett módon kerül feldolgozásra, a szabad forgalomba bocsátás napját követő hat hónapon belül. Az importőrnek meg kell jelölnie a helyszínt, a tagállamot és a cég nevét, ahol a feldolgozást végzik.
- Biztosíték letétbe helyezése, melynek mértéke közöségi búza esetén 14 EURO, egyéb termékek esetén 8 EURO tonnánként

A Közösségbe való behozatalhoz teljesítendő minőségi előírásokat és megengedett eltéréseket a 1249/96/EK rendelet I. melléklete tartalmazza.

Jogszabályi háttér:

1249/96/EK rendelet 2.-3. cikkek, I. melléklet

Közöségi és durumbúza behozatala

Az importengedély kérelmek közöségi és durumbúzára csak akkor fogadhatók el, ha

- a kérelmező feltünteti az importálandó minőséget,
- írásbeli kötelezettségvállalást nyújt be arra az illetékes szervnél, hogy az import vámárnyilatkozat (EV) elfogadásának napján külön biztosítékot helyez letétbe abban az esetben, ha az adott minőségre vonatkozó importvám nem a legmagasabb importvám az adott termék kategóriára nézve. A biztosíték összege az import EV elfogadásának napján a legmagasabb vámtétel és az adott minőségre alkalmazható vámtétel közötti különbség, amelyhez egy 5 ECU/tonna összegű pótlékot kell hozzáadni.

Az importáló tagállam vámhatósága minden szállítmányból reprezentatív mintát vesz a fehérjetartalom, a fajsúly és az idegen anyag tartalom meghatározása céljából. Amennyiben az elemzés eredménye azt mutatja, hogy az importált búza alacsonyabb szabványminőségű az engedélyben feltüntetetté, az importőr köteles megfizetni az engedélyben szereplő és a ténylegesen behozott termék importvámja közötti különbséget. A tagállam illetékes hatósága által az importált termékből vett reprezentatív mintát hat hónapig meg kell őrizni.

Jogszabályi háttér:

1249/96/EK rendelet 5.-6. cikkek, I. melléklet

Feldolgozott gabonatermékekre vonatkozó export-import szabályozás

A gabonafélék feldolgozásával előállított termékek export-import rendszere tekintetében részletes szabályokat állapít meg a 1518/95/EK rendelet. E szabályozás alá tartoznak a

- a. 1766/92/EGK rendelet A mellékletében felsorolt (kivéve a 2309 KN kód alá eső termékek: lisztek, darák, egyéb őrlemények, keményítőfélék, stb.) és a
- b. 3072/95/EK rendelet (rizs termékpálya alaprendelete) 1. cikk (1) bekezdés c) pontjában felsorolt termékek.

Jogsabályi háttér:

1766/92/EK rendelet A melléklet, 1518/95/EK, 3072/95/EK 1.cikk

Export visszatérítések

A 1766/92/EGK rendelet 13. cikke a fenti termékek esetében export visszatérítés nyújtásáról rendelkezik. A visszatérítés fő célja az alaptermékeknek a Közösségen belüli és világgpiaci árai közötti különbség megtérítése.

A visszatérítések összegének megállapítására az egyes gabonaféléknek az adott termékekben foglalt, tonnában kifejezett mennyisége alapján – havonta legalább egyszer – az alábbi kritériumok mellett kerül sor:

- a. az előző hónap során adott visszatérítéseknek a tárgyhavi növekedés alapján kiigazított átlaga;
- b. az alapvető gabonafélékre vonatkozó importvámok átlaga;
- c. a kérdéses termékek piaci és értékesítési feltételei a világgpiacon;
- d. a Közösség piacain jelentkező zavarok elkerülésének szükségessége;
- e. az érintett export gazdasági szempontjai.

Ahol szükséges, a visszatérítés kiigazításra kerül a keveréktakarmányba bedolgozott gabonatermék tonnájára vetítve.

Az exportőrnek legkésőbb a vámeljáráás lefolytatása után értesítenie kell az illetékes hatóságokat a gabonaalapú keveréktakarmány teljes összetételéről, meghatározva minden egyes terméktípus százalékos arányát, valamint a kukorica és egyéb gabonafélék pontos mennyiségét.

Egyes, tömény italok formájában exportált gabonafélék esetében járó export-visszatérítés rögzítésére és kifizetésére vonatkozó részletes szabályok a 2825/93/EGK rendeletben található. A rendelet olyan gabonaalapú szeszesitalokra vonatkozik, amelyeknek a gyártási időszakba beszámító érlelési ideje legalább három év.

A támogatás kiszámításának alapja az adott időszakban lepárolt gabona mennyisége, melyet a tagállamonként évente rögzített együtthatóval kell megszorozni. Ez az együttható az érintett tömény italok összes exportált mennyisége és összes értékesített mennyisége közötti arányt fejezi ki. Az együttható a felhasznált gabonaféle függvényében eltérő lehet.

Az illetékes hatóságok rendszeresen ellenőrzik a ténylegesen exportált mennyiséget és a raktárkészletet.

A fenti együtthatót minden év július 1-ig állapítják meg a tagállamok által a megelőző év január 1 – december 31. időszakról nyújtott információk alapján és október 1-étől a következő év szeptember 30-ig kell alkalmazni.

Amennyiben a világszerte a világpiaci helyzet vagy bizonyos piacok különleges követelményei megkívánják, a támogatást bizonyos rendeltetési helyek esetében meg kell szüntetni. Ha a visszatérítés megszűnik, vagy azt újra bevezetik, vagy ha bizonyos piacok exporttámogatásra jogosulatlanokká válnak, az együtthatót ki kell igazítani. A kiigazított együtthatót a lejárati időszak első napjától az adott piac jogosultságának változásáig bezárólag kell alkalmazni.

Amennyiben a gabonaféléket maláta helyettesíti, az árpa-egyenérték kiszámításánál 1,30-as együtthatót kell figyelembe venni.

Ha a maláta 43-47 % közötti nedvességtartalmú zöld maláta, akkor a 7%-os maláta tömeg egyenérték kiszámításához 0,57-es együtthatót kell alkalmazni.

A támogatásra kizárólag a Közösség területén működő lejárati jogosultak.

A lejárati jogosultnak minden egyes adózási időszakot megelőzően be kell nyújtania egy nyilatkozatot az illetékes hatóság részére, amely a támogatás meghatározásához szükséges valamennyi információt tartalmazza. Ezek:

- a gabonaféléknek vagy a malátának a közös vámtarifa nomenklátúra szerinti leírását, szükség esetén homogén tételekre lebontva,
- a termékek nettó tömegét és nedvességtartalmát ugyancsak tételenként,
- a tárolás és lejárati helyét.

A támogatást a lejárati és ellenőrzés alá helyezés megtörténtét igazoló nyilatkozat benyújtása után fizetik ki. A tagállamoknak ellenőrizniük kell a nyilatkozatban foglaltak megtörténtét. A támogatás kifizetésére nem kerül sor, ha a termék minőségét tekintve kereskedelmi forgalomba hozatalra alkalmatlan. Ha a nyilatkozatot elfogadják, a támogatást a tagállamnak kell kifizetnie a kereskedő írásos kérelme alapján. A tagállam erre a célra űrlapot készíthet és alkalmazhat .

Amennyiben a tömény ital különböző típusú gabonafélékből készült és ezután keverés útján jött létre, elegendő erről írásban nyilatkozni.

Jogsabályi háttér:

1766/92/EK rendelet 13. cikk, 2825/93/EK

A gabonafélék piaci rendtartása az Európai Unióban

3. Export-import szabályozás

- **Az engedélyezési eljárás rendje**
- **Intervenciós készletek pályáztatása**

- **Harmadik országbeli tender**
- **Export visszatérítési rendszer**
- **Export visszatérítési pályázat**
- **Gabonából nyert feldolgozott termékek**
- **Import**
- **Import védelmi rendszer**
- **Feldolgozott gabonatermékekre vonatkozó export-import szabályozás**

A gabonatermelés statisztikai információszolgáltatási rendszere

A tagállamok az alábbi gabonafélékről éves szinten statisztikai adatokat szolgáltatnak az Európai Közösség Statisztikai Hivatalának.(Eurostat)

(búza, durumbúza, rozs, árpa, zab, szemes kukorica, máshol nem szereplő gabonafélék, kétszeres, cirok, tritikále, köles, hajdina, madárköles, kétszeresen kívüli egyéb szemes termények, szem-csutka zúzalék.)

Az adatszolgáltatás kiterjed

- a vetésterületre
- az átlagos termés hozamra
- a betakarított termésmennyiségre
- az átlagos nedvességtartalomra.

Az adatszolgáltatás összeírással vagy reprezentatív minta felméréssel történik.

A területre vonatkozó mintavételes felméréseket úgy kell meghatározni, hogy a teljes gabona vetésterületre vonatkozó standard hiba az egyes tagállamokban ne haladja meg a terület 1 %-át, illetve az 5000 hektárt, a hozamra és a termelési adatokra vonatkozó standard hibaszázalék pedig 2 %-ot, illetve az 50.000 tonnát.

A vetésterületről: előzetes országos adatszolgáltatást kell teljesíteni az gazdasági év október 1-ig, végleges adatszolgáltatást a gazdasági évet követő április 1-ig

A termésmennyiségről és az átlagos termés hozamról adatszolgáltatási kötelezettség: előzetes becslés gazdasági év november 15-ig, előzetes hozam- és termelésadat gazdasági évet követő február 1-ig végleges adat gazdasági évet követő október 1-ig . Amennyiben az adatok módosított vetésterületi adatokra vonatkoznak, úgy azokat szintén be kell terjeszteni.

Jogszabályi háttér:

837/1990. EKG Rendelet

Integrált igazgatási és ellenőrzési rendszer

A támogatási rendszer összetettsége, a feldolgozandó támogatási dokumentumok nagy száma miatt a hatékony adminisztráció és ellenőrzés érdekében a tagállamoknak integrált igazgatási és ellenőrzési rendszert kell működtetniük.

Az integrált rendszer elemei a következők:

- számítógépes adatbázis
- mezőgazdasági birtokrészek alfanumerikus azonosító rendszere
- egységes támogatási kérelmek
- összehangolt ellenőrző rendszer

Az integrált rendszer alkalmazásában:

- a gazdálkodó azt a mezőgazdasági termelőt jelenti, aki természetes vagy jogi személy, vagy természetes vagy jogi személyek csoportja, a nemzeti jogszabályok által biztosított jogállásuktól függetlenül, és akinek a birtoka a Közösség területén belül van,
- a birtok a gazdálkodó által irányított összes termelési egységet jelenti, mely ugyanazon tagállam területén helyezkedik el,
- a mezőgazdasági birtokrész azt a folytonos földterületet jelenti, amelyen egyetlen gazdálkodó egyetlen növényfajta termeszti.

Számítógépes adatbázis

A számítógépes adatbázis tartalmazza a támogatási dokumentumokból nyert, az összes mezőgazdasági birtokra vonatkozó adatokat a tárgyévre és a megelőző három naptári, illetve gazdasági évre összevethető módon.

A tagállam területén több decentralizált adatbázis is kialakítható, amennyiben az adatok nyilvántartása és a hozzáférés egységes.

Mezőgazdasági birtokrészek alfanumerikus azonosító rendszere

A telekkönyvi térképek, okmányok, egyéb térképészeti adatok légi vagy műholdas felvételek adatainak alapján a mezőgazdasági birtokrészek alfanumerikus rendszerét kell létrehozni.

Támogatási kérelmek

A területi támogatás iránti kérelmeket évente kell benyújtania a gazdálkodóknak. A kérelmek az alábbi adatokat tartalmazzák:

- gazdálkodó azonosítása
- a birtokon elterülő összes mezőgazdasági birtokrész azonosítását lehetővé tevő részletes adatok (terület, elhelyezkedés, hasznosítás, öntözhetőség, vonatkozó támogatási rendszer)
- termelői nyilatkozat, hogy tisztában van a támogatásra vonatkozó követelményekkel.

A területi támogatási kérelemnek tartalmaznia kell továbbá

- a mezőgazdasági birtokrészekben belül a takarmánytermő területeket és pihentetett területeket is. Azt a földdarabot, amely fákat is tartalmaz és szántóföldi növénytermesztésre használják, mezőgazdasági földnek kell tekinteni. A takarmánynövénnyel borított terület közös használata esetén azt a tényleges használat vagy használati jog alapján kell megosztani. Ha egy birtok átnyúlik egy szomszédos tagállam területére, egy birtoknak kell tekinteni. A tagállamok dönthetnek úgy, hogy a támogatási kérelmekbe csak az előző évhez képest történt változásokat kéri be a termelőktől. A kérelemben szereplő adatokat a megjelölt időpontig lehet módosítani. Akik nem közvetlenül mezőgazdasági területhez kapcsolódó támogatásért folyamodnak, felmenthetők e kérelem beadása alól. A kiegészítő okmányok, módosítások a kérelem részét képezik.

Támogatási kérelem benyújtási határideje után kérelmet csak

- hatóság által feltárt hiba
- haláleset, házasságkötés, vétel, eladás, bérleti szerződés változása esetén
- egyéb indokolt esetekben lehet módosítani.

Területi támogatás módosítására csak halál, házasság, vétel, eladás, bérleti szerződés megkötése esetén kerülhet sor. Feltételeit a tagállamok határozzák meg. A pihentetett vagy takarmánytermő terület után az átvevő is csak ezeken a jogcímeken igényelhet támogatást. A változtatást minden esetben engedélyeztetni kell.

A szántóföldi növények területi támogatását akkor veheti igénybe a termelő, ha a területpihentetési kötelezettségének eleget tesz. Ez alól a kötelezettség alól felmentést kapnak a kistermelők. A legkisebb támogatható földterület méretét a tagállamok határozzák meg, amely azonban nem lehet kevesebb 0,3 hektárnál.

A tagállamok dönthetnek úgy, hogy az egyes támogatási jogcím alapján járó támogatás teljes összegét legfeljebb 20 %-os mértékben lecsökkentve fizetik ki a termelőknek. A csökkentést bizonyos feltételekhez is köthetik, ilyen ha a birtokon éves szinten meghatározott, munkaegységben kifejezett munkaerő felhasználás minimum értékét nem éri el, vagy a birtokon elért jövedelem meghaladja a tagállam által meghatározott mérték felső szintjét.

A csökkentésekkel visszatartott forrás terhére a tagállam gazdasági éven belül köteles különböző programokat indítani a termelők részére.

Az ellenőrzés adminisztratív úton és helyszíni felülvizsgálatokkal történik. A reprezentáció mértéke 5 %, ami 3 %-ra mérsékelhető, ha évente 700 ezernél több kérelem kerül regisztrálásra az adott naptári évben.

A helyszíni vizsgálatokat a kérelmek kockázat-elemzése alapján választják ki, melynek során a támogatás összegét, a földterületek számát és nagyságát az előző évhez viszonyított változásokat, az előző évi felülvizsgálatok megállapításait, egyéb, a tagállamok által meghatározott tényezőket veszi figyelembe.

A vis major eseteket kivéve a támogatási kérelem késedelmes beadása esetén a kérelemben szereplő összeg munkanaponként 1 %-kal csökken. Húsz napnál nagyobb késedelem esetén a támogatás nem ítéhető oda.

Ha az ellenőrzés során a ténylegesen meghatározott területeket nagyobbak találják a kérelemben bejelentettnél, akkor a bejelentett terület a támogatás kiszámításának alapja.

Ha az ellenőrzés során a bejelentett területnél kisebb területet találnak, a felülvizsgálat során megállapított területet veszik alapul. Vis major esetektől eltekintve a felülvizsgálat során meghatározott területeket az alábbiak szerint csökkentik:

- a talált különbség kétszeresével, ha a különbség nagyobb 2 %-nál vagy 2 hektárnál, de nem több, mint a meghatározott terület 10 %-a.
- 30 %-kal, ha a talált különbség 10 %, de nem több, mint a talált terület 20 %-a.

20 %-nál nagyobb különbség esetén a területhez kapcsolt támogatás nem adható meg.

Súlyos hanyagság esetén a gazdálkodót kizárják a támogatásból az adott naptári évben. Szándékosan hamis nyilatkozat-adás esetében pedig a következő naptári évben valamennyi támogatási rendszerből kizárják akkora terület erejéig, amekkora miatt elutasították a támogatási kérelmét.

Vis major esetén tíz napon belül kell az illetékes hatóságokat értesíteni. Ilyen eset a gazdálkodó halála, hosszú távú munkaképtelensége, a mezőgazdasági föld nagyobb részének kisajátítása, komoly természeti katasztrófa.

Az **integrált igazgatási ellenőrzési rendszer** az adminisztratív felülvizsgálatokon, helyszíni ellenőrzéseken túl, a légi vagy műholdas távérzékelésre is kiterjed. Külön szabályozott feltételek mellett távérzékelés is végezhető a mezőgazdasági földek meghatározására, a termesztett növények azonosítására, vagy a terület hasznosításának ellenőrzésére. Erre a tagállamoknak mintavételezési tervet kell készíteni és a koordinálásért felelős hatóságot kell kijelölni. Az ellenőrzéseknél szakosított ügynökség alkalmazása esetén munkájuk felett ellenőrzést és felelősséget kell vállalni.

A Mezőgazdasági Statisztikai Állandó Bizottság az integrált igazgatási és ellenőrzési rendszer megvalósítási munkáiról tájékoztatni kell. Ezt követően a Mezőgazdasági Statisztikai Állandó Bizottság tagjai elvégezhetik az intézkedéseket hozó testületre és költséggráfordításra vonatkozó ellenőrzéseket a szakosított ügynökségek felülvizsgálatát, a tagállamok tisztségviselőivel közösen. Bár a Mezőgazdasági Statisztikai Állandó Bizottság tisztségviselői tagállami büntető törvények alapján tartott házkutatásokban, kihallgatásokon, stb. nem vehetnek részt, az ilyen információhoz hozzá kell férniük.

Jogszabályi háttér: 229/95. EK, 1765/92., 1648/95EK, 3887/92EGK, 3508/92EGK, 1259/97, 1257/99. rendeletek

Támogatások végrehajtási rendszerének működtetése

Az Európai Unióban az EMOGA-ból finanszírozott kifizetéseket az egyes tagállamokban működő, az EU előírási szerint felállított és akkreditált kifizető ügynökségek bonyolítják. Az ügynökségeket a tagországban működő illetékes hatóság akkreditálja.

Az akkreditálási okirat írásbeli igazolást tartalmaz arról, hogy a szervezet megfelel az akkreditálás feltételeinek. Az akkreditálási okiratot megküldik az EU Bizottság részére.

Az akkreditálás a kifizető ügynökségekről az alábbi információkat tartalmazza:

- a ráruházott felelősség
- a részlegei közötti felelősség-megoszlás
- az intézkedések végrehajtásáért felelős egyéb szervezetek
- az igények fogadásának, ellenőrzésének, engedélyezésének, valamint a kifizetés jóváhagyásának, a kifizetésnek és az elszámolásnak az eljárásai,
- belső ellenőrzésre vonatkozó rendelkezések.

Az egyes tagállamok kifizető ügynökségeinek számát a tagállam állapítja meg az EU Bizottsággal történő konzultáció alapján.

Az illetékes hatóság bármely kifizető ügynökség akkreditálása előtt meggyőződik arról, hogy az érintett szervezet igazgatási és számviteli körülményei megfelelnek-e az előírásoknak.

A kifizető ügynökség alapítása hivatalos okiratban történik, amely tartalmazza az ügynökség akkreditálását, kötelezettségeit, feladatait, és az ügynökség felépítését.

Amennyiben visszavonják az ügynökség akkreditálását, az állam egy másik kifizető ügynökséget jelöl ki, így biztosítja, hogy a kifizetések folyamata ne szakadjon meg.

Az ügynökség három lényeges funkciót lát el az EMOGA garancia részleg kiadásaival kapcsolatban:

- A kifizetések engedélyezését a közösségi szabályokkal összhangban
- A kifizetések teljesítését, illetve utasítást a kifizető szervezetnek, hogy teljesítse a kifizetést az igénylő (vagy engedményese) részére.
- A kifizetések elszámolását, melyekről a Bizottság részére havi és éves bevallásokat készít.

A kifizetések engedélyezését megelőzően külön csoport végzi a benyújtott igényelések, az azokban szereplő adatok előzetes ellenőrzését.

Az ügynökség közvetlenül a felső vezetés irányítása alá tartozó önálló belsőellenőrzési részleggel rendelkezik.

A kifizetések engedélyezéséhez kapcsolódó feladatokat a kifizető ügynökség részben vagy teljes egészében, szigorú ellenőrzés mellett, külső szervezeteknek delegálhatja.

Amennyiben az ügynökség más szervezetet bíz meg a kifizetések engedélyezési feladataival, úgy az

- az ügynökséget rendszeresen és időben tájékoztatja az elvégzett ellenőrzések eredményeiről. Az elvégzett munkát részletesen leírja az egyes igénylésekhez mellékelt jelentésben, melyhez igazolást mellékel az engedélyezett igénylések jogosultságáról, valamint az engedélyezési eljárás jellegéről, terjedelméről és mélységéről. A delegált feladatoknak az EU előírási szerinti elvégzéséért továbbra is a kifizető ügynökség az egyszemélyi felelős.

Az ügynökség igazgatási rendszere elkülöníti a kifizetések engedélyezési, teljesítési és könyvelési funkcióit, amelyekért külön alegységek felelősek. Az igénylések fogadásáról, nyilvántartásáról és feldolgozásáról részletes írásos eljárást készít.

A feladatok megosztása olyan, hogy egyik tisztviselő sem felelős az összegek kifizetésének engedélyezése, a kifizetés teljesítése vagy nyilvántartása során végzett feladatok közül egynél többért, valamint egyik ügyintéző sem végzi a fenti feladatokat úgy, hogy munkája nem állna valamely más ügyintéző felügyelete alatt.

Az egyes ügyintézők feladatait írásban rögzítik, meghatározva engedélyezési körének pénzügyi határait.

Az igénylések kifizetését kizárólag akkor lehet engedélyezni, ha megfelelő módon ellenőrizték, hogy az megfelel a közösségi rendeleteknek. Az elvégzendő ellenőrzéseket ellenőrzési lista tartalmazza és azok elvégzését minden igénylés esetében igazolni kell.

A kifizetést az elszámolást követő öt munkanapon belül az ügynökség pénzügyi részlege, vagy a kormányzati kifizető hivatal teljesíti az igénylő bankszámlájára átutalással, vagy csekken. Minden olyan kifizetés, amelynek átutalását nem teljesítették, visszakerül az alap számlájára. Készpénzben nem történik kifizetés.

Az előlegek kifizetését szintén rögzítik a könyvviteli nyilvántartásokban, és azokat az előírt időn belül elszámolják. Az előlegek elszámolását ugyanúgy ellenőrzik, mint a kifizetéseket.

A közösségi rendeletek – különösen a segélyek mértékének - változása átvezetésre kerül, az utasításokat, adatbázisokat és ellenőrzési jegyzékeket megfelelő időben frissítik.

Az ügynökség tevékenységét független igazoló testület vizsgálja a nemzetközileg elfogadott auditálási szabályoknak megfelelően, eljárás vizsgálatok és a tranzakciókból kiválasztott minták ellenőrzése alapján. A kifizetések szabályosságát abból a szempontból vizsgálják, hogy a kifizető ügynökség képes-e a kifizetés előtti, a közösségi jogszabályoknak megfelelő ellenőrzésre. Az ellenőrzések az egyes pénzügyi év folyamán és azok lezárta után is folynak. Az igazoló testület jelentését, és az igazolást a következő év jan. 31-ig készíti el, melyben jelenti, kellő bizonyosságot szerzett-e a Bizottságnak küldendő számlák valódiságáról, és pontosságáról, valamint megfelelően működtek-e a belső ellenőrzési eljárások.

A bizottság a pénzügyi év végét követő március 31-ig közli az érintett tagállammal a szolgáltatott információk ellenőrzésének eredményeit, valamint az általa javasolt módosításokat.

Amennyiben az érintett tagállamnak tulajdonítható okból az EU Bizottság a következő év április 30-ig nem tudja elszámolni a tagállam számláit, értesíti a tagállamot azokról a további vizsgálatokról, amelyeket végezni kíván.

Amennyiben valamely vizsgálatnál az EU Bizottság úgy értékeli, hogy a kiadásokat nem a közösségi jogszabályoknak megfelelően teljesítették, megállapításairól tájékoztatja az érintett tagállamot a korrigálandó intézkedésekről, valamint a kizárásra javasolt összegre vonatkozó becslést.

Jogszabályi háttér:

1663/95EK rendelet

A gabonafélék piaci rendtartása az Európai Unióban

4. Adat és információszolgáltatás, integrált igazgatási és ellenőrzési rendszer

- **A gabonatermelés statisztikai információszolgáltatási rendszere**
- **Integrált igazgatási és ellenőrzési rendszer**
- **Támogatások végrehajtási rendszerének működtetése**

5. Keményítő gyártás

A felhasználók támogatásban, úgynevezett visszatérítésben részesülnek azért, hogy a keményítőt és bizonyos származékait felhasználó iparágak a közösség területén megtermelt mezőgazdasági termékekből előállított keményítőt használják fel a harmadik országból importált olcsóbb keményítővel szemben.

Visszatérítés olyan természetes vagy jogi személyeknek adható, akik búzából, kukoricából, rizsből, törmelék rizsből, illetve burgonyából kivont keményítőt vagy származékot használnak fel. Finnországban és Svédországban árpa és zabkeményítőre is adható támogatás.

A visszatérítést igényelni szándékozó gyártót az illetékes hatóság nyilvántartásba veszi. A nyilvántartás tartalmazza a gyártó nevét és címét, a termékek körét, - a teljes körű leírással és a KN kódok megadásával -, amelyben a keményítő felhasználásra kerül. A gyártók kötelezettségét vállalnak arra, hogy az illetékes hatóságok részére a keményítő felhasználásának figyelemmel kíséréséhez szükséges minden információt rendelkezésre bocsátanak és minden ellenőrzést és vizsgálatot lehetővé tesznek. Az illetékes hatóság igazolja, hogy a gyártó céget a tagállamban alapították. Csak az ily módon nyilvántartott gyártók jogosultak a visszatérítés igénylésére.

A visszatérítés összegét havonta egyszer állapítják meg. A búza, kukorica, árpa, zab, burgonya, rizs törmelék, rizskeményítő tonnánkénti visszatérítésének számítási módja: a rögzítés napját megelőző öt napon át érvényes kukorica közösségi piaci ára és a Rotterdam-i cif ár átlaga szorozva 1,60 együtthatóval tovább szorozva a termék előállításához ténylegesen használt keményítő KN kódjához tartozó együtthatóval.

A támogatás igénylésének feltételei

A visszatérítést írásban kell igényelni. A kérelmet munkanaponként, brüsszeli idő szerint du. 5-ig lehet benyújtani.

A kérelemnek tartalmaznia kell

- a gyártó nevét és címét
- a keményítő felhasználási helyét
- a felhasználandó keményítő mennyiségét
- a feldolgozási műveletek tervezett időpontját.

A kérelemhez csatolni kell

- a biztosíték letételéről szóló igazolást, amely 15 euro/tonna, szorozva a felhasználandó keményítőtípusnak megfelelő együtthatóval
- a keményítő szállítójának nyilatkozatát, hogy a felhasználandó termék közvetlenül kukoricából, búzából, zabból, árpából, rizsből és burgonyából lett előállítva, kizárva az egyéb mezőgazdasági termékek vagy áruk előállítása során nyert melléktermékek bármiféle használatát.

Miután a jóváhagyott termék előállításában a keményítő felhasználásra került, a visszatérítési bizonyítvánnyal rendelkező gyártó jogosult az igazoláson szereplő visszatérítés kifizetését kérni.

A visszatérítés végleges kifizetésére akkor kerül sor, ha a gyártó az illetékes hatósággal közölte a keményítő:

- vásárlásának és leszállításának napját
- szállítóinak nevét és címét
- előállítóinak nevét és címét
- feldolgozásának időpontját
- a felhasznált keményítő mennyiségét és típusát a KN kód szerint
- az igazoláson feltüntetett és a keményítő felhasználásával előállított és jóváhagyott termék mennyiségét.

Kifizetés előtt a hatóság újból ellenőrzi a keményítő felhasználását. Ez elsősorban adminisztratív, de lehet fizikai ellenőrzés is. Az ellenőrzésekre a végleges kifizetés iránti kérelem beadásától számított 5 hónapon belül kerül sor.

A hatóság a megfelelően benyújtott kérelem ellenőrzése után kiadja a visszatérítési bizonyítványt, amely tartalmazza a kérelemben szereplő alapinformációkat, valamint a kifizethető visszatérítés összegét és az érvényesség utolsó napját, amely a kibocsátás hónapját követő 5. hónap utolsó napjával azonos.

A július, augusztus, illetve szeptember 24-ig igényelt igazolások a kibocsátás napjától számított 30 napig, de legfeljebb szeptember 30-ig érvényesek.

Az alkalmazható és az igazoláson feltüntetett visszatérítési összeg a kérelem beérkezése napján érvényes összegnek felel meg.

Amennyiben a keményítő egy része a kérelem beérkezését követő gabonapiaci évben került felhasználásra, a kifizethető visszatérítést erre a mennyiségre ki kell igazítani a kiállítás hónapjában, illetve a feldolgozás hónapjában alkalmazható intervenciós ár közötti különbség és az 1,6-os együttható szorzatával. A visszatérítés összegének nemzeti valutában való meghatározásához a keményítő feldolgozásának napján érvényes árfolyammal kell számolni.

Amennyiben a visszatérítési igazoláson szereplő keményítőmennyiség legalább 90 %-a határidőn belül feldolgozásra kerül, a biztosíték felszabadítható.

A tagállamok minden negyedévet követő három hónapon belül értesítik a brüsszeli Bizottságot a visszatérítés alapját képező keményítők típusáról, mennyiségéről, eredetéről és azokról a terméktípusokról, amelyekhez felhasználták.

Jogszabályi háttér

1722/93EGK, 3125/94EGK, 1516/95, 1011 EK/98, 1586/94EK, 87/99EK

6. Géntechnológiával módosított termékek – beleértve a kukoricát is - forgalomba hozatalának szabályozása

Az irányelv célja:

- az emberi egészség és a környezet védelme
- az emberek érdekében közelíteni egymáshoz az egyes tagállamokban a géntechnológiával módosított szervezetek (GMO) környezetbe juttatásának, ilyen szervezeteket tartalmazó termékek forgalomba hozatalának törvényi, rendeleti közigazgatási szabályozását.

-

GMO-tartalmú termékek forgalomba hozatala

A tagállamok GMO-tartalmú vagy abból álló termékek forgalomba hozatalára csak akkor adhatnak jóváhagyást, ha:

- A GMO-knak a környezetbe juttatása kutatási, fejlesztési és egyéb, a forgalomba hozatalon kívüli célokból történik,
- kockázatelemzést végeztek és a termékek megfelelnek a környezeti kockázat-felmérésre vonatkozó követelményeknek,
- a termékek megfelelnek a közösségi jogszabályoknak.

A Bizottság feladata kialakítani a termékekre vonatkozó közösségi jogszabályok listáját a következőképpen:

- a Bizottság képviselője benyújtja a bizottságnak a megteendő intézkedések tervezetét,
- a Bizottság elnöke a tagállamok képviselőinek szavazata alapján a megállapított határidőn belül közli véleményét a tervezetről,

- a Tanács minősített többséggel dönt,
- ha a Tanács a megkereséstől számított három hónap eltelte után nem nyilatkozik, a Bizottság elfogadja a javasolt intézkedéseket.

A jogszabályok listáját időszakonként felülvizsgálják és módosíthatják.

Egy GMO terméknek vagy kombinációinak egy másik termékben történő forgalomba hozatala előtt a gyártó, vagy a Közösségbe importáló bejelentést nyújt be annak a tagállamnak az illetékes hatóságához, ahol ezt a terméket elsőként forgalomba hozzák. Ez a bejelentés tartalmazza:

- a II. mellékletben előírt információkat melyeket, ha szükséges úgy bővítenek ki, hogy figyelembe vegye a különféle termékfelhasználói helyszíneket,
- a termék forgalomba hozatalára vonatkozó feltételeket, beleértve a felhasználás konkrét feltételeit, valamint a címkézésre és csomagolásra vonatkozó javaslatot, amelynek a III. mellékletben megállapított követelményeket kell tartalmaznia.

Ha a bejelentést tevő kutatási és fejlesztési eredmények alapján, vagy más tudományos alapon úgy véli, hogy a termék forgalomba hozatala és felhasználása nem jelent kockázatot az emberi egészségre és a környezetre, kérheti, hogy a III/B. melléklet egy vagy több követelményét ne kelljen teljesítenie. A beadvány tartalmazza az általa bejelentett, vagy lebonyolított azonos GMO vagy GMO kombinációjának kutatásaiból vagy eredményekből származó adatokat is. Hivatkozhat a korábban benyújtott beadványokból származó adatokra, eredményekre is, feltéve, hogy azokat írásban jóváhagyták.

Az azonos GMO-t vagy GMO-k kombinációját tartalmazó vagy abból álló, különböző felhasználásra szánt minden új terméket külön kell bejelenteni.

A bejelentő csak akkor kezdheti meg a nyilvánosságra hozatalt, ha a tagállam illetékes hatóságaihoz történt bejelentést követő 60 napon belül nem kapott ellentétes jelzést és megkapta az illetékes hatóság írásbeli jóváhagyását.

Ha új adatok kerülnek napvilágra a terméknek az emberi egészségre vagy a környezetre gyakorolt kockázatáról, akár azalatt, amíg a beadványt az illetékes hatóság vizsgálja, akár az írásbeli jóváhagyás előtt, vagy azután, a bejelentést tevő haladéktalanul:

- felülvizsgálja a beadványban meghatározott adatokat és feltételeket,
- tájékoztatja az illetékes hatóságot, és
- megteszi az emberi egészség és a környezet védelméhez szükséges

intézkedéseket.

Így Franciaország illetékes hatóságainak jóvá kell hagyniuk a Monsanto Europe SA által bejelentett (Hiv. C/F/95/12-02) alábbi termékek forgalomba hozatalát:

MON 810 kukoricavonalból származó beltenyésztett vonalak és hibridek, amelyek *Bacillus thuringiensis* subsp. kurstaki-ból származó cryIA (b) gént tartalmaznak, karfiol mozaikvírusból származó 35S promotor, valamint egy intron szabályozása alatt, amely a kukorica 70. hősokk fehérjéjét kódoló génből származik.

A jóváhagyás a termékek bármely hagyományos nemesítésű kukoricával létrehozott keresztezéséből származó utódnövényre vonatkozik.

Az Egyesült Királyság illetékes hatóságainak jóvá kell hagyniuk az alábbi termék forgalomba hozatalát, amelyet a Novartis Seeds Inc. jelentett be (Hiv. C/GB/96/M4/1):

Genetikailag módosított Bt-11 kukoricavonal szemei, amelyek az alábbiakat tartalmazzák:

- a. karfiol mozaikvírusból származó 35S promoter és kukorica alkohol dehidrogenáz génből, valamint *Agrobacterium tumefaciens* nopalín szintáz terminátor szekvenciájából származó IVS 6 intron szabályozása alatt *Bacillus thuringiensis* subsp. kurstaki HDI törzséből kinyert cryIA (b) gén szintetikus változata és
- b. karfiol mozaikvírusból származó 35S promoter és kukorica alkohol dehidrogenáz génből, valamint *Agrobacterium tumefaciens* nopalín szintáz terminátor szekvenciájából származó IVS 2 intron szabályozása alatt *Streptomyces viridochromogenes*-ből kinyert pat gén szintetikus változata. A jóváhagyásnak vonatkoznia kell a Bt-11 vonalú kukorica bármilyen hagyományos nemesítésű kukoricával történő keresztezéseiből származó utódnövény magjaira, amit a Közösségbe importálnak.

A jóváhagyás vonatkozik a termék - a termesztést kivéve - bármilyen egyéb kukoricaszemként való felhasználására.

Franciaország illetékes hatóságainak jóvá kell hagyni az AgrEvo France által bejelentett (Hiv. C/F/95/12/07) alábbi termék forgalomba hozatalát:

HE/89 kukoricavonal T25 átalakítási eseményéből származó, genetikailag módosított fokozott glufozinát ammónium tűrésű kukorica (*Zea mays* L.) vetőmagvai és magjai, amely plazmid pUC/Ac használatával került átalakításra és amely az alábbiakat tartalmazza:

- a. egy 35S promoter és karfiol mozaikvírusból származó terminátor szekvenciák szabályozása alatt foszfinotricin acetyl transzferázt kódoló szintetikus pat gént és
- b. egy csonkított béta-laktamáz gént, amelynek kb. 25 %-a hiányzik az 5' végéről, amely ha teljes, betalaktám antibiotikum rezisztanciát kódol és a pUC Co1 E1 replikációs origóját.

A jóváhagyás vonatkozik a terméknek bármely hagyományos nemesítésű kukoricával létrehozott keresztezéséből származó utódnövényre.

Az illetékes hatóság megvizsgálja, hogy a termék megfelel-e az irányelvnek, különös tekintettel a környezeti-kockázat felmérésre, és a termék biztonságos felhasználására vonatkozó ajánlott óvintézkedésekre.

A bejelentés kézhezvételétől számított legkésőbb 90 nap múlva az illetékes hatóság:

- a. kedvező véleményével együtt továbbítja a dossziét a Bizottságnak, vagy
- b. arról tájékoztatja a bejelentőt, hogy a tervezett forgalomba hozatal nem felel meg az irányelv feltételeinek, és emiatt nem engedélyezi azt.

Az illetékes hatóság kedvező véleménye esetén a Bizottsághoz továbbított dosszié tartalmazza a bejelentők összesítőjét azokról a kimutatásokról, amelyek szerint az illetékes hatóság javasolja a termék forgalomba hozatalának engedélyezését. Ennek az összefoglalónak a formátumát a Bizottság alakítja ki.

Amennyiben az illetékes hatóság támogatja a bejelentő kérését, miszerint a termék felhasználása és forgalomba hozatala nem jelent kockázatot az emberi egészségre valamint a környezetre és emiatt a III/B melléklet követelményei közül nem kell mindegyiket betartani, erről tájékoztatja a Bizottságot.

Kedvező vélemény esetén a Bizottság azonnal továbbítja a beadványt minden egyéb összegyűjtött adattal együtt az összes tagállam illetékes hatóságának, és erről tájékoztatja az illetékes hatóságot.

Ha az illetékes hatóság a szétküldési napot követő 60 napon belül nem kapott ellentétes jelzést egy másik tagállamtól, a termék forgalomba hozatalát írásban engedélyezi és erről tájékoztatja a többi tagállamot valamint a Bizottságot.

Jóváhagyás után a termék minden további bejelentés nélkül az egész közösségen belül felhasználható, amennyiben a felhasználási és környezeti feltételeket, és a meghatározott földrajzi területeket szigorúan betartják.

Azokban az esetekben, amikor egy másik tagállam illetékes hatósága az okok megjelölésével ellenvetést támaszt, és az érintett hatóságok 60 napon belül nem tudnak megállapodni, a Bizottság elnöke dönt.

A GMO vagy GMO-t tartalmazó termékek csak akkor kerülhetnek forgalomba, ha címkézésük és csomagolásuk megfelel az írásbeli jóváhagyásban meghatározottaknak.

A tagállamok a jóváhagyott GMO vagy GMO-tartalmú termékek forgalomba hozatalát nem tilthatják meg, nem korlátozhatják vagy akadályozhatják.

Ha egy tagállam mégis úgy véli, hogy a megfelelően bejelentett és írásbeli jóváhagyással rendelkező termék kockázatot jelent az emberi egészségre vagy a környezetre, ideiglenesen korlátozhatja vagy megtilthatja az adott terméknek a területén történő felhasználását, forgalmazását. Az ilyen intézkedésről azonnal tájékoztatja a Bizottságot és a többi tagállamot, döntésének indokolásával együtt. Ilyen esetben új eljárás indul és az ügyről három hónapon belül döntést születi.

A Bizottság az *Európai Közösségek Hivatalos Lapjában* közzéteszi azokat a termékeket, amelyek rendelkeznek az irányelv szerinti végleges írásbeli jóváhagyással. Minden terméknel egyértelműen meg kell határozni az abban lévő GMO-t vagy GMO-kat, valamint azok felhasználásának feltételeit.

A tagállamok minden év végén rövid, tényszerű jelentést küldenek a Bizottságnak az irányelv szerint forgalomba hozott termékek felhasználásának ellenőrzéséről.

A Bizottság háromévente küld jelentést az Európai Parlamentbe és a Tanácsnak a forgalomba hozott termékek ellenőrzéséről.

A Bizottság és az illetékes hatóság nem hoz harmadik fél tudomására az irányelv alapján bejelentett vagy egyéb módon kapott bizalmas információt, és megvédi a kapott adatokra vonatkozó szellemi tulajdonjogokat.

A bejelentő megjelölheti azokat az adatokat, amelyek közlése sértheti versenyképességét és így azok szerinte bizalmasan kezelendők. Ilyen esetekben elfogadható indokolást kell nyújtani.

Az illetékes hatóság a bejelentővel történő konzultáció után eldönti, mely adatokat kezeli bizalmasan, és tájékoztatja a bejelentőt döntéséről.

Az alábbi adatok semmi esetre sem kezelendők bizalmasan:

- a GMO vagy GMO-kombinációk leírása, a bejelentő neve és címe, a forgalomba hozatal célja és helyszíne;
- a GMO vagy GMO-kombinációk nyomon követésére és a katasztrófa elhárításra vonatkozó módszerek és tervek;
- az előrelátható hatások, különösen a patogén és/vagy ökológiailag károsító hatások elemzése.

Ha a bejelentő bármilyen okból visszavonja a bejelentést, az illetékes hatóságoknak és a Bizottságnak tiszteletben kell tartania a rendelkezésre bocsátott adatok bizalmas jellegét

A Bizottság a II. és III. mellékletet elsősorban a bejelentési követelményeknek, a műszaki fejlődésnek megfelelően oly módon korszerűsíti, hogy figyelembe veszi a GMO lehetséges kockázatát.

Jogszabályi háttér:

220/1990 EEK Irányelv, 292/1998 EK Határozat
293/1998 EK Határozat, 294/1998 EK Határozat

A növényvédőszeres maximális szintjének értékei

A gabonákban található növényvédőszer maradványok veszélyes mellékhatásai, a fogyasztókra való káros hatásai, a környezetszennyezések miatt a közösségen belül szermaradványokra kötelező maximális szinteket kell megállapítani.

A búza, rozs, árpa, zab, kukorica, hántolatlan rizs, pohánka, cirok, köles, tritikálé és egyéb gabonafélék a II. mellékletben felsorolt szermaradványokat tartalmazhatják.

“Növényvédőszer maradék” alatt, a gabonafélékben a II. mellékletben felsorolt növényvédőszereseknek és metabolitjaiknak, továbbá bomlás vagy reakciótermékeiknek maradványai értendők.

“Forgalomba hozatal” alatt a II. mellékletben felsorolt növényvédőszeresekkel, és az I. mellékletben felsorolt, gabonafélék átadását jelenti ellenszolgáltatásért vagy anélkül.

A tagállamok garantálják, hogy ezek a termékek szermaradványaik miatt a forgalomba hozataltól számítva nem jelentenek veszélyt az emberi egészségre, ugyanakkor a növényvédőszer maradék miatt nem lehet megtiltani ezen termékek forgalomba hozatalát, ezek a termékek a megengedettnél magasabb szermaradványt nem tartalmazhatnak és a maximális szermaradvány szintek betartására ellenőrző mintavételezések szükségesek.

A búza, rozs, árpa, zab, kukorica, hántolatlan rizs, pohánka, cirok, köles, tritikálé és egyéb gabonafélékben a II. melléklet B részében felsorolt szermaradványok az engedélyezettnél nagyobb mértékben is előfordulhatnak, amennyiben ezeket a termékeket nem közvetlen fogyasztásra szánják, vagy csak azután kerülnek közvetlenül a fogyasztóhoz, hogy a szermaradvány érték a maximális megengedett szint alá csökkent.

Az előző év során végzett hivatalos ellenőrzések eredményeiről augusztus 1-jéig kell jelentést készíteni.

Az ellenőrzésekhez szükséges mintavételi és elemzési módszerek kidolgozását az alábbiak szerint kell végrehajtani:

- a dokumentumot a Növény-egészségügyi Állandó Bizottságban a bizottság elnökének kell benyújtani.
- a Növény-egészségügyi Állandó Bizottság képviselőjének az elnök által meghatározott időn belül, tervezetet kell benyújtania a végrehajtandó intézkedésekről,
- a véleményeket többségi szavazat alapján alakítják ki. Ha az intézkedések összhangban vannak az EU bizottsági véleménnyel, azokat elfogadják, ha nem alakítottak ki véleményt, a bizottság egy javaslatot nyújt be a Tanácsnak döntés céljából.

Tagállami megítélés kérdése, hogy a II. mellékletben megállapított maximális növényvédőszer maradék szintet alkalmazza, vagy a saját területén időlegesen csökkentheti a szintet, de erről a többi tagállamot és az EU bizottságot azonnal tájékoztatnia kell.

A Tanács az EU bizottság javaslatának egyhangú jóváhagyásával, irányelvek megállapításával fogad el új termékjegyzéket, vagy új maximális növényvédőszer szintet.

Import – export

Másik tagállamból történő import vagy másik tagállamba történő export szállítás esetén a fogadó országok területükön fenntarthatják a területükön érvényben lévő növényvédőszer-maradék figyelő rendszert.

Jogszabályi háttér:

86/362EGK, 86/363 EGK, 98/82EK, 90/642 EGK Irányelvek

A gabonafélék piaci rendtartása az Európai Unióban

6. Egyéb szabályozás

- **Géntechnológiával módosított termékek – beleértve a kukoricát is – forgalomba hozatalának szabályozása**
- **Növényvédőszeres maximális szintjének értékei**